

สรุปองค์ความรู้จากผลงานการให้บริการวิชาการรับใช้สังคม

โครงการการพัฒนาผ้าทอมือพื้นเมือง(ผ้ากระเหรี่ยง) กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายและเพิ่มมูลค่า
โดยการจัดชุดสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขา ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

ระหว่างวันที่ 1 วันที่ 5 - 9 มกราคม พ.ศ. 2559

วันที่ 2 วันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2559

ผู้ดำเนินโครงการ

นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์

สาขาออกแบบสิ่งทอและแฟชั่น คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ

ร่วมกับ

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๙ (หมวดเงินอุดหนุน)

คำนำ

รายงานผลงานการให้บริการวิชาการ , ผลงานการให้บริการวิชาการรับใช้สังคมโครงการการพัฒนาผ้าทอมือพื้นเมือง(ผ้ากระเหรี่ยง) กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายและเพิ่มมูลค่า โดยการจัดชุดสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ภายใต้การดำเนินงานของสาขาวิชาออกแบบสิ่งทอและแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพประจำปีงบประมาณ 2559 (หมวดเงินอุดหนุน) คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมรายงานผลการดำเนินงานโครงการ ประกอบด้วยหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย ขั้นตอนการดำเนินโครงการพร้อมเอกสารประกอบการถ่ายทอดเทคโนโลยี รวมถึงการสรุปผลประเมินผลงานการให้บริการวิชาการ, ผลงานการให้บริการวิชาการรับใช้สังคม การถ่ายทอดเทคโนโลยีและข้อเสนอแนะอื่นๆที่มีต่อการจัดโครงการ ซึ่งผู้ดำเนินโครงการหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานผลการดำเนินงานเล่มนี้จักเป็นองค์ความรู้ แก่ผู้สนใจ และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานของโครงการต่อไปในอนาคต

ภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์

โครงการการพัฒนาผ้าทอมือพื้นเมือง(ผ้ากระเหรี่ยง)กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสี เส้นฝ้ายและเพิ่มมูลค่า โดยการจัดชุดสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม

ศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขา ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

ระหว่างวันที่ 1 วันที่ 5 - 9 มกราคม พ.ศ. 2559

วันที่ 2 วันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2559

หลักการและเหตุผล

กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ชาวกระเหรี่ยงที่ย้ายถิ่นฐานหนีภัยสงครามจากประเทศพม่าเดินทางเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารในราชอาณาจักรไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2 ในพื้นที่หมู่บ้านอิมาดอิทราย หมู่บ้านใหม่คลองอ้งวะ หมู่บ้านใต้ และหมู่บ้านคลองเสลา ในตำบลแก่นมะกรูด อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี โดยชาวกระเหรี่ยงดำรงชีวิตด้วยการปลูกข้าวไร่ เก็บของป่า และล่าสัตว์ ซึ่งทางรัฐได้ให้การช่วยเหลือโดยการจัดสรรพื้นที่ให้ชาวบ้านได้อยู่อาศัยและอาศัยน้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ดิน้อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค แต่เมื่อชุมชนขยายตัวขึ้น ความเจริญถูกเผยแพร่เข้ามาสู่หมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านเปลี่ยนวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม สู่อาชีพเกษตรกรรมเชิงเดี่ยว เช่น ทำไร่ข้าว พริก ข้าวโพด มันสำปะหลัง มะละกอ และการปลูกผักตามฤดูกาล โดยการพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก ซึ่งเป็นการขาดความรู้ในการทำการเกษตรที่ถูกต้อง อีกทั้งยังประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตรช่วงในฤดูแล้ง เนื่องจากฝายที่มีอยู่ส่วนใหญ่เป็นฝายภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่

โครงการพื้นที่ต้นแบบบูรณาการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ตามแนวพระราชดำริ และคณะกรรมการสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระฯ ได้เริ่มต้นโครงการพัฒนาและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยการสำรวจและ “ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ” ทั้งข้อมูลกายภาพพื้นฐานของพื้นที่ ข้อมูลเศรษฐกิจสังคม และข้อมูล “ภูมิสังคม” เช่น การสำรวจแนวเขตที่ดินที่ราษฎรทำการใช้ประโยชน์ เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงในการนำไปวิเคราะห์และวางแผนเชื่อมโยงมิติการพัฒนาด้านอื่นๆ การลงพื้นที่เพื่อสำรวจแหล่งต้นน้ำและปรับปรุงระบบน้ำที่มีอยู่ให้ใช้ได้เต็มประสิทธิภาพ รวมไปถึงการลงพื้นที่เพื่อสำรวจด้านการเกษตรกรรมเพื่อการวางแผนการเพาะปลูกพืชให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและฤดูกาล การเข้าสำรวจพื้นที่ป่าเพื่อการแสดงแผนที่ขอบเขตพื้นที่ป่าไม้ บริเวณใช้ประโยชน์ พื้นที่อนุรักษ์ บริเวณป่าใช้สอยและป่าเสื่อมโทรม

เพื่อจะได้ได้นำแนวพระราชดำริมาใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานปลูกป่าตามแนวพระราชดำริ ด้วยการสร้าง “การมีส่วนร่วม” ขึ้น โดยนำผลการสำรวจข้อมูลมาอธิบายให้ชาวบ้าน จัดลำดับความสำคัญของปัญหา และพิจารณาแผนงานการพัฒนา ร่วมกับหน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน จากนั้นจึงจัดทำเป็นแผนพัฒนาชนบทเชิงพื้นที่ตามแนวพระราชดำริต่อไป

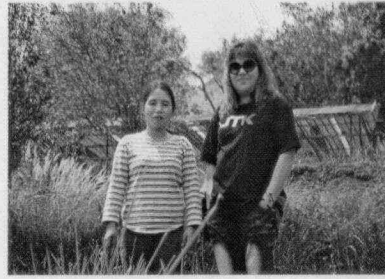
ผลการดำเนินงานจากความพยายามของทุกภาคีเครือข่ายและความร่วมมือของชาวกระเหรี่ยงในพื้นที่ที่ได้ได้นำแนวพระราชดำริและหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมเพื่อแก้ไขในทุกมิติของปัญหา ได้ผลิตดอกออกผลเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนผ่านคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของชาวบ้าน ระบบชลประทานที่เคยขาดแคลนก็กลับมีพอเพียงตลอดทั้งปี หนี้สินที่เคยพอกพูนก็ลดน้อยลงด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง ชีวิตในผืนป่าห้วยขาแข้งของชาวบ้านได้หวนคืนสู่ความสงบร่มเย็นเหมือนครั้งอดีตที่ผ่านมา

ศูนย์วัฒนธรรมชาวเขаб้านอิมาด-อิทราย อยู่ภายใต้การดูแลของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดอุทัยธานี ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ต.แก้มะกรูด ถือว่าอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ชาวเขาที่อยู่ที่นี่เป็นชาวกระเหรี่ยง มีชีวิตที่สงบและเรียบง่าย และยังคงเคร่งครัดในประเพณีดั้งเดิม งานประเพณีที่น่าสนใจของที่นี่ เช่น งานไหว้เจดีย์ ซึ่งจะมีการร่ำวงรำดาบ และงานไหว้ต้นโพธิ์ ฯลฯ ญาติพี่น้องที่แยกย้ายจะกลับมารวมตัวกัน ประเพณีทั้งสองนี้จัดขึ้นในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี กำหนดวันจัดงานจะขึ้นอยู่กับความพร้อมของท้องถิ่น เช่นเก็บเกี่ยวผลผลิตในท้องถิ่นเรียบร้อยแล้ว และที่สำคัญหมู่บ้านนี้มีข้อห้ามในการเล่นการพนัน และดื่มสุรา ผู้มาเยือนสามารถพักค้างคืนที่บ้านชาวกระเหรี่ยง ที่หมู่บ้านเจ้าวัดยางแดง หรือบ้านพักในศูนย์วัฒนธรรมซึ่งในบริเวณมีพิพิธภัณฑ์ชาวเขา จำหน่ายสินค้าหัตถกรรม ผ้าทอพื้นเมืองสีธรรมชาติ เครื่องจักสานไม้ไผ่ และผลผลิตการเกษตรตามฤดูกาล

เหตุผล

ผู้ดำเนินโครงการฯ ได้ดำเนินสำรวจความต้องการของชุมชน กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ณ ศูนย์วัฒนธรรมชาวเขаб้านอิมาด-อิทราย อยู่ภายใต้การดูแลของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดอุทัยธานี

โครงการการพัฒนาผ้าทอมือพื้นเมือง(ผ้ากระเหรี่ยง) กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ตำบลแก้มะกรุค อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
 โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายและเพิ่มมูลค่า โดยการจัดชุดสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
 ภายใต้การดำเนินงานของสาขาวิชาออกแบบสิ่งทอและแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

ผู้ดำเนินโครงการฯ ได้รับการประสานงานจากนางสาวบุศรา พรประเสริฐผล เจ้าหน้าที่หน่วยงานศูนย์พัฒนาชาวเขา จังหวัดอุทัยธานี พบว่ากลุ่มทอผ้ามีความต้องการที่จะพัฒนาผ้าทอมือให้มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นรวมทั้งความหลากหลายในด้านรูปแบบ ผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะทางด้านผ้าทอมือสีธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ได้เสนอให้ช่วยในด้านการทอผ้าทอมือจากสีธรรมชาติโดยการจัดชุดสีเส้นด้ายจากสีธรรมชาติ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในการผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือต่อไป ได้แก่ ผ้าทอเสื่อ กระเหรี่ยง หมวก ผ้าคลุมไหล่และ ผ้าพันคอทอสีธรรมชาติ โดยการจัดชุดสีเส้นด้ายด้วยการย้อมสีธรรมชาติที่มีความคงทน จากปัญหาดังกล่าวที่ทางกลุ่มมีความต้องการกระบวนการการย้อมสีธรรมชาติที่มีความคงทนและการการจัดชุดสีเส้นด้ายในผ้าทอให้มีความสวยงามแปลกตาจากเดิมโดยยังคงรักษาเอกลักษณ์ให้แก่ชุมชน เพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว รวมทั้งสามารถสืบทอดภูมิปัญญาให้คงอยู่สืบไป

จากปัญหาดังกล่าวทางสาขาวิชาออกแบบสิ่งทอและแฟชั่น จึงจัดทำโครงการให้บริการวิชาการรับใช้สังคมในโครงการอบรมระยะสั้น เน้นการนำองค์ความรู้ไปพัฒนาผ้าทอมือ ได้แก่ การจัดชุดสีเส้นด้ายในการทอผ้าพื้นเมืองและการย้อมสีธรรมชาติที่มีความคงทนที่ชุมชนสามารถนำไปปฏิบัติงานได้จริง ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาตนเองและเป็นแนวทางประกอบอาชีพเสริม อีกทั้งยังนำไปส่งเสริมรายวิชาไปสู่การเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัย มัธยมศึกษาแก่ครูกลุ่มสามัญศึกษา และกลุ่มชาวบ้านที่สนใจ อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาแลกเปลี่ยนความคิดและเป็นการประสานงานประชาสัมพันธ์แนะนำสาขาวิชาออกแบบสิ่งทอและแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพให้เป็นที่รู้จัก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อฝึกอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ในการย้อมสีเส้นฝ้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
2. ถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายและเพิ่มมูลค่าโดยการจัดชุดสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและตอบสนองความต้องการของตลาด
3. เพื่อปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าทอมือพื้นเมืองจากสีธรรมชาติ

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มชุมชนของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา 15 คน

พื้นที่ดำเนินการ

ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดอุทัยธานี ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

ระยะเวลาดำเนินการ

ช่วงที่ 1 วันที่ 5 - 9 มกราคม พ.ศ. 2559

ช่วงที่ 2 วันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2559

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สาขาวิชาออกแบบสิ่งทอและแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

การดำเนินโครงการ :

โครงการพัฒนาผ้าทอมือพื้นเมือง(ผ้ากระเหรี่ยง) กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายและเพิ่มมูลค่าโดยการจัดชุดสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นการเชื่อมต่อภูมิปัญญาของสมัยก่อนและก่อให้เกิดผลดีต่อสุขภาพผู้ทอตลอดจนสิ่งแวดล้อมของชุมชนนั้นๆ เป็นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการโดยมีการพัฒนากระบวนการย้อมสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติ ออกแบบการจัดชุดสีเส้นด้ายสำหรับงานทอและแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบผ้าทอกะเหรี่ยงด้วยการย้อมสีจากธรรมชาติ โดยอาศัยองค์ความรู้ตลอดจนเทคนิคในการย้อมสีในการจัดชุดสีเส้นด้าย จัดชุดสีเส้นด้ายในกระบวนการทอผ้ากระเหรี่ยงเพื่อส่งเสริมอาชีพ เพิ่มรายได้และสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

กิจกรรมและวิธีดำเนินงาน ประกอบด้วย

- ขอสนับสนุนงบประมาณ

การเตรียมการและประสานงาน

- ประสานทีมวิทยากร สถานที่จัดอบรม และความพร้อมของชุมชน

- กำหนดวันฝึกอบรม

- เตรียมวัสดุอุปกรณ์ และวัตถุดิบ

การดำเนินงานหรือให้บริการ

ดำเนินงานฝึกอบรม โดยการอบรมดังนี้

1. การย้อมสีเส้นฝ้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีรายละเอียดเนื้อหาในการฝึกอบรมดังนี้

1.1 ความรู้เกี่ยวกับเส้นฝ้าย

- การเตรียมฝ้ายก่อนย้อม

- ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสีและสารช่วยติด

1.2 ศึกษาการเรียนรู้พืชที่ให้สีในท้องถิ่น

- ประเภทของวัสดุ ได้แก่ ผล ใบ เปลือก เมล็ด

- ชนิดที่ใช้ในการย้อมสี (เน้นท้องถิ่น) ได้แก่ ใบฝรั่ง มะพร้าว มะม่วง เปลือกสะเดา

ฯลฯ

- กระบวนการย้อมสีธรรมชาติ
- หลักการย้อมสีธรรมชาติ
- กระบวนการย้อมสีธรรมชาติในแต่ละประเภท

1.3 การทดสอบเส้นฝ้ายหลังการย้อมสีธรรมชาติในท้องถิ่น

- ทดสอบความคงทนของสีเบื้องต้น
- ทดสอบความคงทนต่อการซักเบื้องต้น

2. การออกแบบการจัดชุดสีเส้นด้ายสำหรับงานทอ โดยมีรายละเอียด เนื้อหาในการฝึก อบรม

ดังนี้

2.1 หลักการออกแบบลวดลายผ้าทอ โดยการจัดชุดสีเส้นด้าย

- รู้จักโครงสร้างผ้าทอ
- การออกแบบผ้าทอ โดยการจัดชุดสีเส้นด้าย (เส้นด้ายยืนบนก็ทอผ้า)
- การจัดชุดสีเส้นด้าย

2.2 การทอผ้ากระเหรี่ยง (กี่เอว)

- การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการทอ
- การวางเส้นสี (เส้นด้ายพุ่ง)
- จัดลายทอผ้าตามแบบที่กำหนด

ระยะเวลาในการฝึกอบรม ช่วงที่ 1

การพัฒนาผ้าทอมือพื้นเมือง(ผ้ากระเหรี่ยง) กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายและเพิ่มมูลค่าโดยการการจัดชุดสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ระยะเวลาในการฝึกอบรม 5 วัน คิดเป็น 30 ชั่วโมง

ตารางอบรม

วัน/เวลา	9.00 - 12.00 น.	13.00 - 16.00 น.
วันที่หนึ่ง	ศึกษาการเรียนรู้พืชที่ให้สีในท้องถิ่น ศึกษาพืชที่ให้สีในท้องถิ่น ประเภท ใบ เปลือกไม้ สรรวจพืชที่ให้สีในท้องถิ่น ประเภท ใบ เปลือกไม้ นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ท.1) นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ป.2)	เก็บวัตถุดิบพืชที่ให้สีในท้องถิ่น ประเภท ใบ เปลือกไม้ การเตรียมวัตถุดิบก่อนการย้อม ย้อมสีเส้นฝ้ายให้เจดสีของพืช ประเภท ใบ เปลือกไม้ นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ท.1) นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ป.2)

วัน/เวลา	9.00 - 12.00 น.	13.00 - 16.00 น.
วันที่สอง	ศึกษาพืชที่ให้สีในท้องถิ่น ประเภท พืช ผล แร่ธาตุ สำรวจพืชที่ให้สีในท้องถิ่น ประเภท พืช ผล แร่ธาตุ นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ท.1) นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ป.2)	เก็บวัตถุดิบพืชที่ให้สีในท้องถิ่น ประเภท พืช ผล แร่ธาตุ การเตรียมวัตถุดิบก่อนการย้อม ย้อมสีเส้นฝ้ายให้เดสีของพืช ประเภท พืช ผล แร่ธาตุ นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ท.1) นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ป.2)
วันที่สาม	เทคนิคการออกแบบโดยการจัดชุดสีเส้นด้ายยืน จากเส้นฝ้ายที่ย้อมด้วยสีธรรมชาติ นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ท.1) นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ป.2)	จัดชุดสีเส้นด้ายยืน จากเส้นฝ้ายที่ย้อมด้วยสีธรรมชาติโดยใช้ก๊อวทอ นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ป.3)
วันที่สี่	การจัดวางโครงสีเส้นด้ายพุ่ง จากเส้นฝ้ายที่ย้อมด้วยสีธรรมชาติ -ทอผ้าทอมือจากการจัดชุดสีเส้นด้าย นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ท.1) นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ป.2)	ทดสอบความคงทนของสี ทดสอบการซักเบื้องต้น ผศ.ดร.ประเทืองทิพย์ ปานบำรุง (ท.1) ผศ.ดร.ประเทืองทิพย์ ปานบำรุง (ป.2)
วันที่ห้า	การเดินเครื่อง ขึ้นเครื่อง นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ท.1) แบ่งกลุ่มเป็น 4 กลุ่ม เดินเครื่องผ้าทอ นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ป.2)	การทอผ้าทอมือจากการจัดชุดสีเส้นด้าย จากเส้นฝ้ายที่ย้อมด้วยสีธรรมชาติ โดยใช้ก๊อวทอ นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ป.3)

รายละเอียดหลักสูตร

ช่วงที่ 1

1. การย้อมสีเส้นฝ้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีรายละเอียดเนื้อหาในการฝึกอบรมดังนี้

1.1 ความรู้เกี่ยวกับเส้นฝ้าย

- การเตรียมฝ้ายก่อนย้อม
- ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสีและสารช่วยติด

1.2 ศึกษาการเรียนรู้พืชที่ให้สีในท้องถิ่น

- ประเภทของวัสดุ ได้แก่ ผล ใบ เปลือก เมล็ด
- ชนิดที่ใช้ในการย้อมสี (เน้นท้องถิ่น) ได้แก่ ใบหูกวาง เปลือกสะเดา ฝาง ดินลูกรัง

ฯลฯ

- กระบวนการย้อมสีธรรมชาติ
- หลักการย้อมสีธรรมชาติ
- กระบวนการย้อมสีธรรมชาติในแต่ละประเภท

1.3 การทดสอบเส้นฝ้ายหลังการย้อมสีธรรมชาติในท้องถิ่น

- ทดสอบความคงทนของสีเบื้องต้น
- ทดสอบความคงทนต่อการซักเบื้องต้น

2. การออกแบบการจัดชุดสีเส้นด้ายสำหรับงานทอ โดยมีรายละเอียด เนื้อหาในการฝึก อบรม ดังนี้

2.1 หลักการออกแบบลวดลายผ้าทอ โดยการจัดชุดสีเส้นด้าย

- รู้จักโครงสร้างผ้าทอ
- การออกแบบผ้าทอ โดยการจัดชุดสีเส้นด้าย (เส้นด้ายยืนบนที่ทอผ้า)
- การจัดชุดสีเส้นด้าย

2.2 การทอผ้ากระเหรี่ยง (กิ๊เอว)

- การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการทอ
- การวางเส้นสี (เส้นด้ายพุ่ง)
- จัดลายทอผ้าตามแบบที่กำหนด

ระยะเวลาในการฝึกอบรม ช่วงที่ 2

การพัฒนาผ้าทอมือพื้นเมือง(ผ้ากระเหรี่ยง) กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ตำบลแก้มะรุต อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายและเพิ่มมูลค่าโดยการการจัดชุดสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ระยะเวลาในการฝึกอบรม 1 วัน คิดเป็น 6 ชั่วโมง

ตารางอบรม

วัน/เวลา	9.00 - 12.00 น.	13.00 - 16.00 น.
วันที่หนึ่ง	การติดตามและการนำเสนอผลงานทอผ้าทอมือพื้นเมือง (ผ้ากระเหรี่ยง) นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ป.3)	การเสนอแนะแนวทางพัฒนาผลงานทอผ้าทอมือพื้นเมือง(ผ้ากระเหรี่ยง) นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ท.2) นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ป.1)

รายละเอียดหลักสูตร

ช่วงที่ 2 การพัฒนาผ้าทอกระเหรี่ยง โดยมีรายละเอียด เนื้อหาในการฝึกอบรมดังนี้

- การติดตามและการนำเสนอผลงานทอผ้าทอมือพื้นเมือง (ผ้ากระเหรี่ยง)
- การเสนอแนะแนวทางพัฒนาผลงานทอผ้าทอมือพื้นเมือง(ผ้ากระเหรี่ยง)

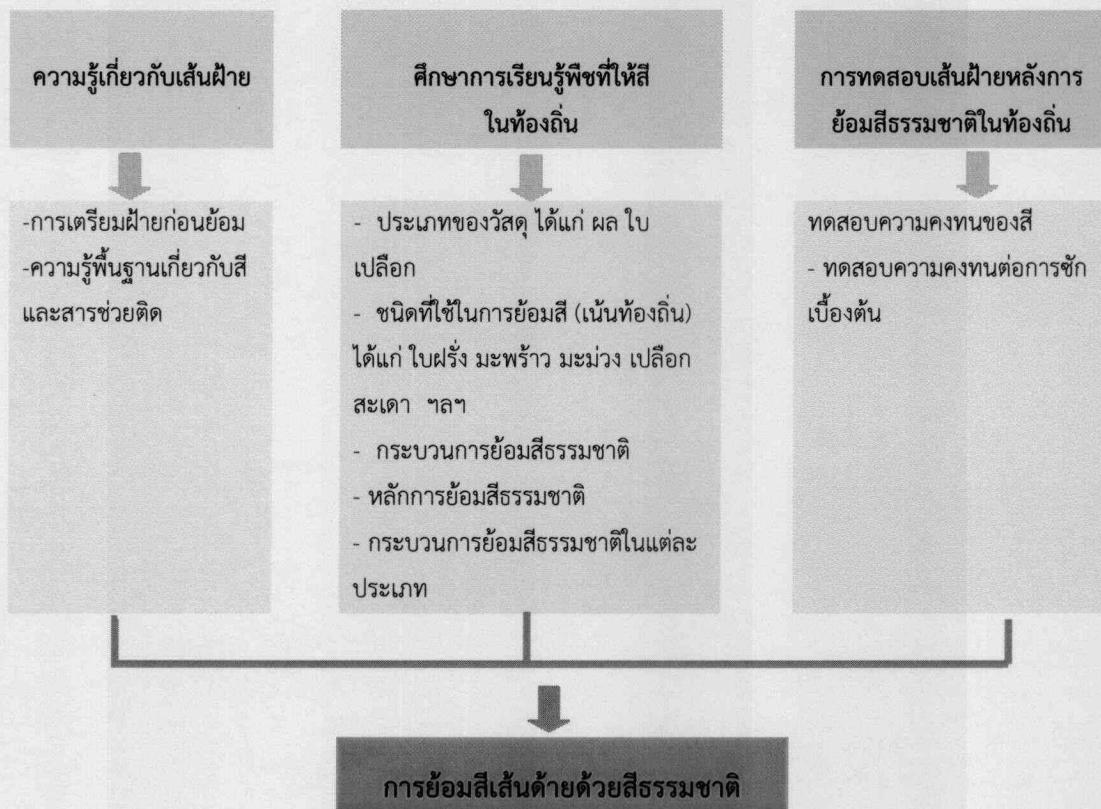
รายชื่อวิทยากร

1. นางภัทรานิษฐ์ สิทธิณพพันธ์ ตำแหน่งอาจารย์ประจำสาขาออกแบบสิ่งทอและแฟชั่น คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
2. ผศ.ประเทืองทิพย์ ปานบำรุง ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิศวกรรมเคมีสิ่งทอ คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
3. นางสาวสุธินี ต้นอัสนากุล ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาออกแบบสิ่งทอและแฟชั่น คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

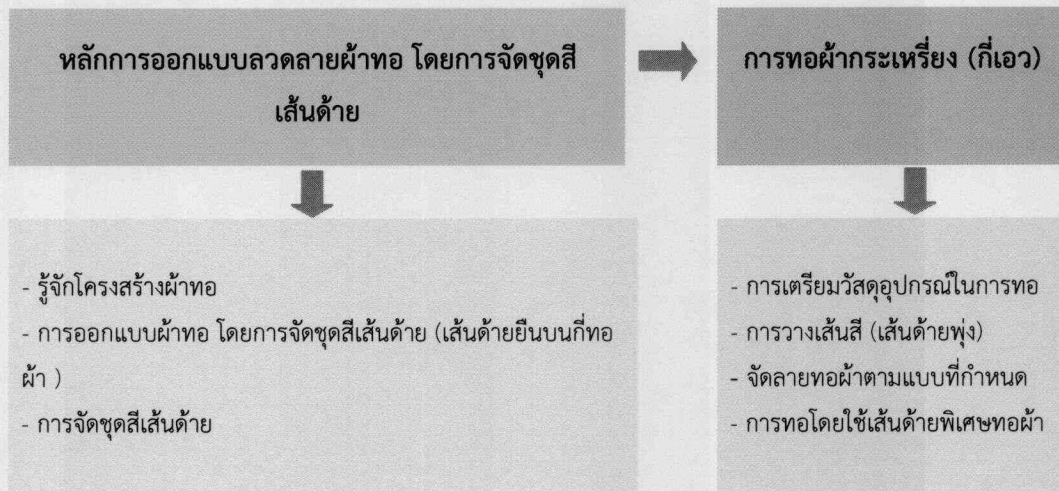
องค์ความรู้/เทคโนโลยีที่ได้รับ

ในโครงการ การพัฒนาผ้าทอมือพื้นเมือง(ผ้ากระเหรี่ยง) กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายและเพิ่มมูลค่าโดยการจัดชุดสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. พัฒนาระบวนการย้อมสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติ

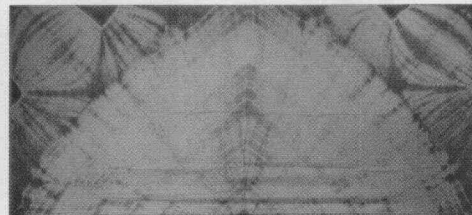
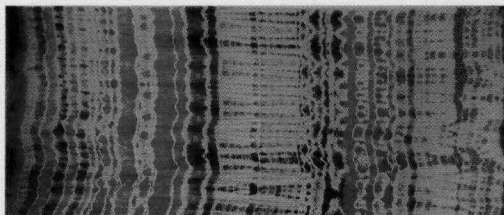
2. การออกแบบการจัดชุดสีเส้นด้ายสำหรับงานทอ

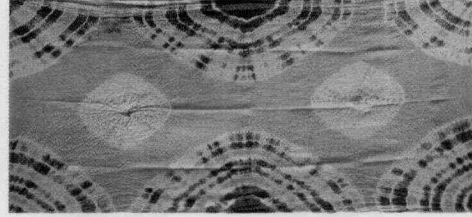
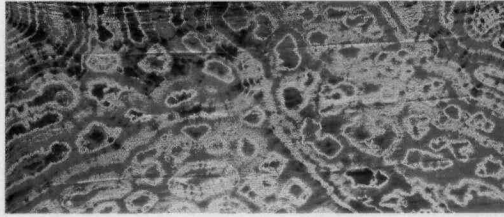

จากงานบริการวิชาการแก่สังคมเป็นพันธกิจที่มีความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก นอกจากจะเป็นการให้ความรู้และทำประโยชน์ต่อชุมชนแล้วยังเกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตในด้านการให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติโดยใช้ความรู้จากการเรียนมาเชื่อมโยงและบูรณาการลงสู่ภาคปฏิบัติบนฐานชุมชน ได้จัดการอบรมองค์ความรู้ที่ต้องการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับชุมชน สำหรับ นักเรียน นักศึกษา ประชาชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มชาวบ้านในพื้นที่เพื่อเป็นการสร้างศักยภาพสำหรับประกอบธุรกิจ เป็นการบูรณาการงานบริการทางวิชาการแก่สังคมกับการเรียนการสอน และงานวิจัย รวมทั้งนำผลการดำเนินการไปปรับปรุงในกิจกรรมการเรียนการสอนและงานวิจัยต่อไป อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาความรู้จากการให้บริการทางวิชาการและถ่ายทอดความรู้สู่บุคลากรภายในสถาบันและเผยแพร่สู่สาธารณชน

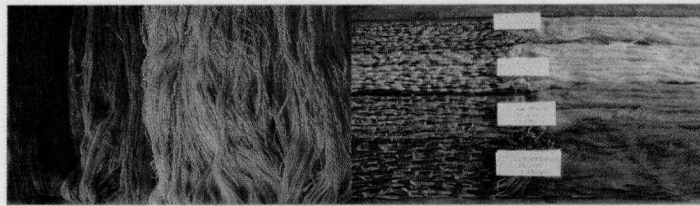
การวิจัย

ชื่องานวิจัย เรื่องการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้ามัดย้อม โครงการวิจัยทุนสนับสนุนงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพงบประมาณเงินรายได้ ปี พ.ศ. 2552 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

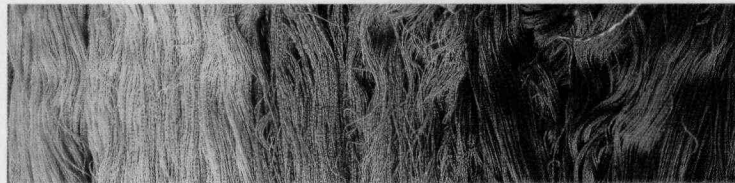
ชื่องานวิจัย เรื่องการออกแบบและพัฒนาผ้าฝ้ายทอมือ(มัดหมี่) ด้วยสีธรรมชาติจากเปลือก
 กะลามะพร้าว โครงการวิจัยทุนสนับสนุนงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
 งบประมาณผลประโยชน์ ปี พ.ศ. 2555 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
 สีจาก(เปลือก)กะลามะพร้าวแก่

ตารางเปรียบเทียบเฉดสีธรรมชาติในการย้อมสีธรรมชาติจาก(เปลือก)กะลามะพร้าว

(เปลือก)กะลามะพร้าว	ไมโซสาร	น้ำขี้เถ้า	น้ำปูนใส	น้ำสารส้ม	โคลน	สนิมเหล็ก
ช่วยย้อม						

มะพร้าวอ่อน

มะพร้าวแก่

ผ้าฝ้ายทอมือ (มัดหมี่) ลายขนนก

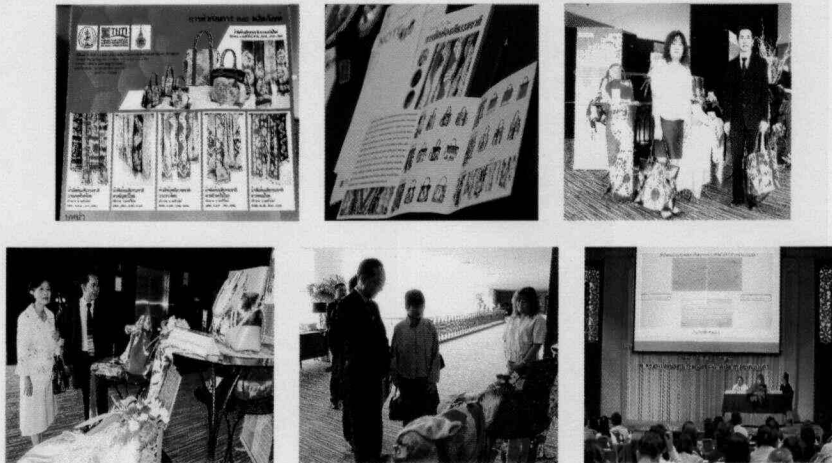

ผ้าฝ้ายทอมือ (มัดหมี่) ลายปลั่งใจ

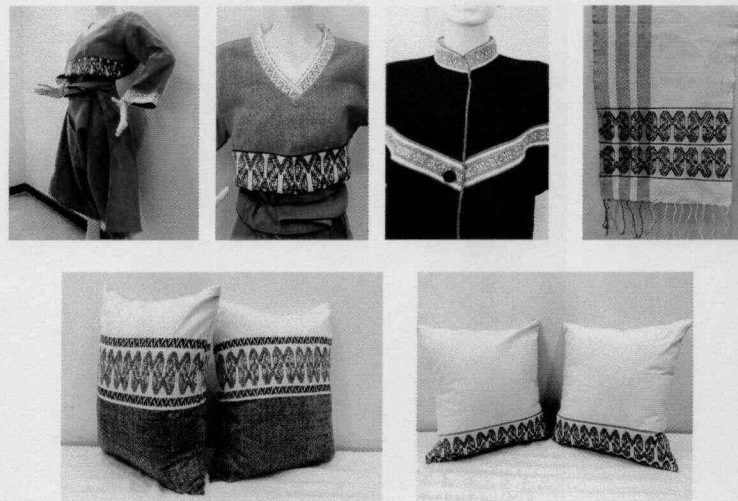
โครงการการพัฒนาผ้าทอมือพื้นเมือง(ผ้ากระเหรี่ยง) กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
 โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายและเพิ่มมูลค่า โดยการจัดชุดสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
 ภายใต้การดำเนินงานของสาขาวิชาออกแบบสิ่งทอและแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

13

ชื่องานวิจัย เรื่องการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอชุมชนสู่อุตสาหกรรมเชิงวัฒนธรรมภายใต้
 โครงการ พัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทออย่างครบวงจร เรื่องโครงการวิจัยการพัฒนาตลาดลายผลิตภัณฑ์
 ต้นแบบผ้ามัดย้อมด้วยการย้อมจากสีธรรมชาติ สนับสนุนทุนวิจัยโดยสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ
 งบประมาณผลประโยชน์ ปี พ.ศ. 2555

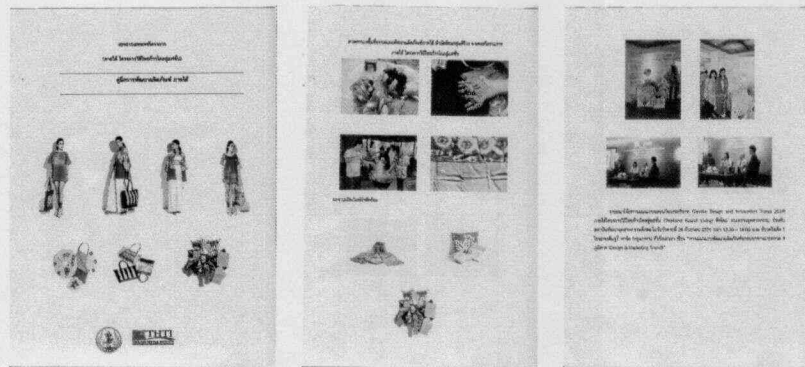

ชื่องานวิจัย เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือ ตำบลทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัด
 อุทัยธานี โครงการวิจัยทุนสนับสนุนงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพงบประมาณ
 เงินรายได้ ปี พ.ศ. 2557

วิจัยนำไปใช้ประโยชน์

- เป็นที่ปรึกษาและดำเนินงานในโครงการวิถีไทยก้าวไกลสู่แฟชั่น (Thailand Grand living) กิจกรรม
- การยกระดับการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มเชิงสร้างสรรค์ ให้กับสถาบัน
 พัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ ในฐานะนักออกแบบพัฒนาภาคใต้

ประเภทของกิจกรรม

ฝึกอบรมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ภาคใต้ ได้แก่ กลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก ผ้ามัดย้อมของกลุ่ม ศีรีวง
 จังหวัดนครศรีธรรมราช และกลุ่มทอผ้าบ้านในเขา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คลินิกเทคโนโลยีเครือข่าย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

-ดำเนินโครงการคลินิกเทคโนโลยีของกระทรวงวิทยาศาสตร์ ในโครงการการพัฒนาและถ่ายทอด
 เทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

-ดำเนินโครงการคลินิกเทคโนโลยีของกระทรวงวิทยาศาสตร์ ในโครงการการพัฒนาและถ่ายทอด
 เทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายและการมัดย้อมผ้าทอด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
 การนำความรู้จากการบริหารวิชาการใช้ในการเรียนการสอน

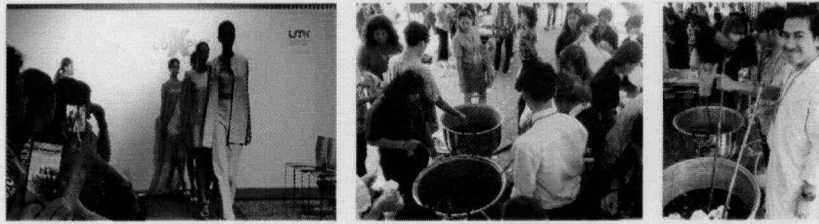
1. วิชาการออกแบบลวดลายผ้าด้วยเทคนิคการย้อมสี นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรม
 สิ่งทอ

การบูรณาการเรียนการสอน

วิชาการออกแบบลวดลายผ้าด้วยเทคนิคการย้อมสี นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรม
 สิ่งทอ

- จัดการเรียนการสอนในเรื่องการย้อมสีธรรมชาติ
 - จัดการเรียนรู้เรื่องการมัดย้อมสีธรรมชาติ
- งานมัดย้อม

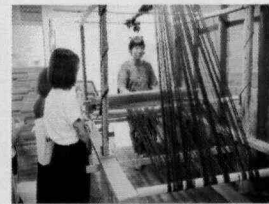
งานบาติก

2. วิชาหัตถกรรมสิ่งทอไทย นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ การบูรณาการการเรียนการสอน

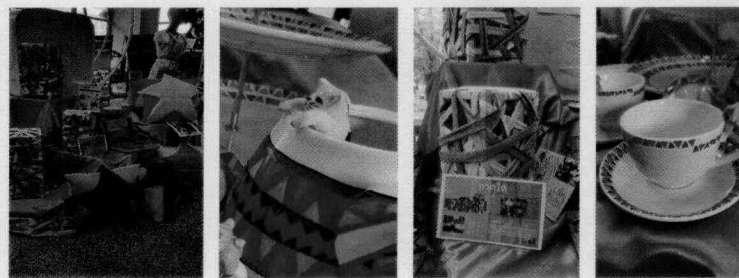
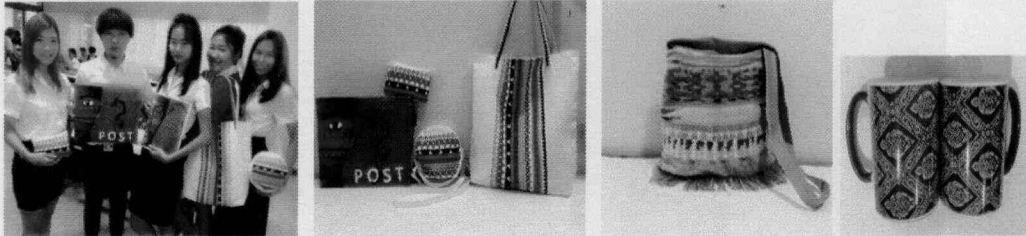
วิชาหัตถกรรมสิ่งทอไทย นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ

- ศึกษาดูงานศูนย์ศิลปาชีพอ่างทอง และศูนย์ศิลปาชีพพระหว่าประเทศเพื่อศึกษางานด้านหัตถกรรมไทย
- และงานสิ่งทอไทยรวมทั้งการออกแบบประยุกต์ลวดลายผ้าไทยด้วยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ออกแบบงาน และผลิตผลงานไทย 4 ภาคโดยแสดงถึงอัตลักษณ์ไทย

บูรณาการสร้างสรรค์ผลงาน

3. วิชาโครงการออกแบบสิ่งทอและแฟชั่น นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ
 - นักศึกษาจัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและจัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับงานย้อมสีธรรมชาติและการมัดย้อมสีธรรมชาติ

การย้อมสีกาแฟ

การมัดย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะม่วง

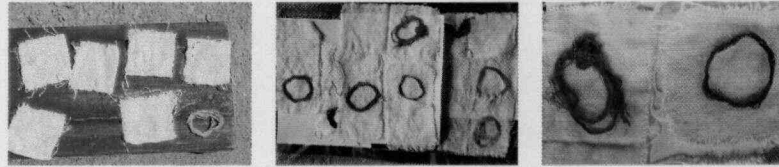
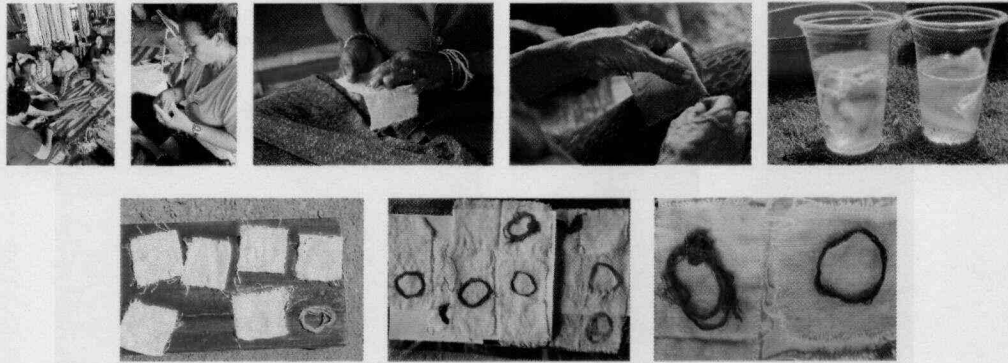

การทำบาติกย้อมสีจากยางกล้วย

4. วิชาวิเคราะห์และทดสอบ นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ นักศึกษาคณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ
 - จัดการองค์ความรู้ชุมชนในการทดสอบความคงทนของสี

โครงการการพัฒนาผ้าทอมือพื้นเมือง(ผ้ากระเหรี่ยง) กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
 โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายและเพิ่มมูลค่า โดยการจัดชุดสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
 ภายใต้การดำเนินงานของสาขาวิชาออกแบบสิ่งทอและแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

17

การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

โครงการจุลกฐิน วัดทัพคล้าย ตำบลทัพหลวง จังหวัดอุทัย (โครงการประจำปีของทางคณะ
 อุตสาหกรรมสิ่งทอ) โดยคณาจารย์และนักศึกษาเข้าร่วมดำเนินโครงการอาทิ กระบวนการปั่นฝ้าย เติน
 เครือ กระบวนการย้อมสีธรรมชาติและกระบวนการตัดเย็บเป็นการบูรณาศาสตร์ทั้ง 3
 สาขาวิชาร่วมบุญเป็นประจำทุกปี

เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมายของผลผลิต (output) , ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์การถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมต่อการสร้างสรรค์ผลงาน

ผลผลิต/ผลลัพธ์ของโครงการ/ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย (หน่วยนับ)	ข้อมูลที่ต้องจัดเก็บ
1) จำนวนกลุ่มเป้าหมาย	17	แบบใบสมัคร
2) ร้อยละผู้รับการถ่ายทอดฯ มีความพึงพอใจ	90	แบบประเมินผลฯ
3) ร้อยละผู้รับการถ่ายทอดฯ มีความเข้าใจ	90	แบบประเมินผลฯ
4) ร้อยละผู้รับการถ่ายทอดฯ มีการนำไปใช้ประโยชน์	50 (8 คน)	แบบติดตามฯ

ผลผลิต (Out put)

จำนวนบุคลากรที่เข้ารับการอบรมได้รับการพัฒนาผ้าทอมือพื้นเมือง(ผ้ากระเหรี่ยง) กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายและเพิ่มมูลค่าโดยการจัดชุดสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจำนวน 38 คน

เชิงคุณภาพ (เช่น ร้อยละความพึงพอใจของผู้เข้ารับบริการในกระบวนการให้บริการ)

- ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อกระบวนการให้บริการไม่น้อยกว่า ร้อยละ 85

ผลลัพธ์ (Out come)

เป้าหมายของผลลัพธ์ (outcome) และตัวชี้วัด ผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้งานย้อม งานทอ งานออกแบบ มีความรู้ความเข้าใจในการถ่ายทอดสามารถปฏิบัติได้อย่างชำนาญทุกกระบวนการ

- ผู้เข้าร่วมการอบรมได้รับความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานได้ ร้อยละ 70
- ผู้เข้ารับการอบรมสามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ได้ ร้อยละ 70

การติดตามประเมินผล

ภายหลังการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ 2 เดือนโดยประเมินจากผลการปฏิบัติงานและประเมินผล การนำองค์ความรู้ ที่ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีไปใช้ประโยชน์จริงในการย้อมสีจากธรรมชาติ การทอผ้าเพื่อสร้างรายได้ในชุมชน และรายงานผลการดำเนินโครงการ

สรุปผลการประเมินรายงานโครงการ การพัฒนาผ้าทอมือพื้นเมือง(ผ้ากระเหรี่ยง) กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายและเพิ่มมูลค่าโดยการจัดชุดสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1. โครงการการพัฒนาผ้าทอมือพื้นเมือง(ผ้ากระเหรี่ยง) กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายและเพิ่มมูลค่าโดยการจัดชุดสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมาย

2. ความพึงพอใจของผู้ที่เข้ารับการถ่ายทอดเทคโนโลยีในด้านต่างๆ อยู่ในเกณฑ์ดี

3. ผู้เข้ารับการถ่ายทอดได้รับองค์ความรู้โครงการการพัฒนาผ้าทอมือพื้นเมือง (ผ้ากระเหรี่ยง) กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายและเพิ่มมูลค่าโดยการจัดชุดสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่ตอบสนองความต้องการของตลาด

4. ผู้เข้ารับการให้บริการวิชาการ , การให้บริการวิชาการรับใช้สังคมในพัฒนาผ้าทอมือพื้นเมือง (ผ้ากระเหรี่ยง) กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายและเพิ่มมูลค่าโดยการจัดชุดสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ได้จริงเพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

ปัญหาอุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

ปัญหาอุปสรรค

กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ยังขาดการเรียนรู้และมีความต้องการของผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม ให้นิยามยอมรับสีธรรมชาติทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย เห็นความสำคัญของการย้อมสีธรรมชาติให้ได้มาตรฐาน อยากพัฒนาการออกแบบลวดลายผ้าทอพื้นเมืองด้วยสีจากธรรมชาติเพื่อเพิ่มมูลค่าผ้าทอมือ แต่เนื่องจากกลุ่มชาวบ้านขาดความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ในการนำพืชและวัตถุดิบมาใช้ในการย้อมสี อีกทั้งยังขาดเทคนิคการย้อมสีธรรมชาติให้สีติดทน การย้อมสีสม่ำเสมอ

แนวทางแก้ไขปัญห

จากผลการดำเนินการโครงการการพัฒนาผ้าทอมือพื้นเมือง (ผ้ากระเหรี่ยง) กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายและเพิ่มมูลค่าโดยการจัดชุดสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมายพบว่า กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทรายจากเดิมขาดความชำนาญและประสบการณ์ในการนำพืชและวัตถุดิบมาใช้ในการย้อมสี อีกทั้งยังขาดเทคนิคการย้อมสีธรรมชาติให้สีติดคงทน การย้อมสีสม่ำเสมอกลุ่มชุมชนได้เห็นความสำคัญการสร้างผลงานผ้าทอพื้นเมืองด้วยสีจากธรรมชาติ ผลจากการถ่ายทอดเทคโนโลยี กลุ่มชุมชนให้ความสนใจนำองค์ความรู้ไปในการพัฒนางานจริง สามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนา เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ให้ดียิ่งขึ้น สามารถผลิตสินค้าในเชิงพาณิชย์และมีความต้องการในการต่อยอดองค์ความรู้เพิ่มเติมเพื่อเพิ่มมูลค่างานที่มีคุณภาพ และตอบสนองความต้องการของตลาดเป็นการสร้างรายได้ให้ชุมชนในอนาคต

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

จากผลการดำเนินการโครงการการพัฒนาผ้าทอมือพื้นเมือง (ผ้ากระเหรี่ยง) กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายและเพิ่มมูลค่าโดยการจัดชุดสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมาย ได้ดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมาย พบว่า กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย มีความสนใจต้องการเพิ่มเติมพัฒนาความรู้ในพัฒนาลวดลายผ้าทอพื้นเมืองด้วยสีจากธรรมชาติอีกในปีต่อไป

สรุปองค์ความรู้ในการบริการวิชาการรับใช้สังคม

ชื่อโครงการ โครงการการพัฒนาผ้าทอมือพื้นเมือง (ผ้ากระเหรี่ยง) กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายและเพิ่มมูลค่าโดยการจัดชุดสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

คณะดำเนินงาน

ชื่อวิทยากร

นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์

ผศ.ดร.ประเทืองทิพย์ ปานบำรุง

กรรมการ

นางสาวนิภา ทองเนื้อแปด

นายวันนิวัติ วันทนา

การถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายและเพิ่มมูลค่าโดยการจัดชุดสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติใน
ท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตอนผ้าทอมือพื้นเมือง (ผ้ากระเหรี่ยง) กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง
บ้านอิมาด-อิทราย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

ภัทรานิษฐ์ สิทธิณพนธ์

คำนำ

ศูนย์วัฒนธรรมชาวเขาบ้านอิมาด-อิทราย อยู่ภายใต้การดูแลของศูนย์พัฒนาและส่งเสริม
ชาวเขา จังหวัดอุทัยธานี ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ต.แก่นมะกรูด ถือว่าอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง
ชาวเขาที่อยู่ที่นี่เป็นชาวกระเหรี่ยง มีชีวิตที่สงบและเรียบง่าย และยังคงเคร่งครัดในประเพณีดั้งเดิม งาน
ประเพณีที่น่าสนใจของที่นี่ เช่น งานไหว้เจดีย์ ซึ่งจะมีการร่ำวงรำดาบ และงานไหว้ต้นโพธิ์ ฯลฯ ญาติที่
น้องที่แยกย้ายจะกลับมารวมตัวกัน ประเพณีทั้งสองนี้จัดขึ้นในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี กำหนดวันจัด
งานจะขึ้นอยู่กับความพร้อมของท้องถิ่น เช่นเก็บเกี่ยวผลผลิตในท้องถิ่นเรียบร้อยแล้ว และที่สำคัญ
หมู่บ้านนี้มีข้อห้ามในการเล่นการพนัน และดื่มสุรา ผู้มาเยือนสามารถพักค้างคืนที่บ้านชาวกระเหรี่ยง ที่
หมู่บ้านเจ้าวัดยางแดง หรือบ้านพักในศูนย์วัฒนธรรมซึ่งในบริเวณนี้มีพิพิธภัณฑ์ชาวเขา จำหน่ายสินค้า
หัตถกรรม ผ้าทอพื้นเมืองสีธรรมชาติ เครื่องจักสานไม้ไผ่ และผลผลิตการเกษตรตามฤดูกาล

นางสาวบุศรา พรประเสริฐผล เจ้าหน้าที่หน่วยงานศูนย์
พัฒนาชาวเขา จังหวัดอุทัยธานี พบว่ากลุ่มทอผ้ามีความ
ต้องการที่จะพัฒนาผ้าทอมือให้มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น
รวมทั้งความหลากหลายในด้านรูปแบบ ผลิตภัณฑ์
โดยเฉพาะทางด้านผ้าทอมือสีธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์
ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่ม สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิท
ยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ได้ดำเนินสำรวจความ

ต้องการของชุมชนโดยลงพื้นที่สำรวจความต้องการของกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย จากข้อมูล
ดังกล่าวพบว่าทางกลุ่มมีความต้องการองค์ความรู้ในกระบวนการการย้อมสีธรรมชาติให้มีความคงทนได้
นำเสนอให้ช่วยในด้านการทอผ้าทอมือจากสีธรรมชาติโดยการจัดชุดสีเส้นด้ายในผ้าทอให้มีความสวยงาม
แปลกตาจากเดิมโดยยังคงรักษาเอกลักษณ์ให้แก่ชุมชน และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในการผลิตภัณฑ์ผ้า
ทอมือต่อไป ได้แก่ ผ้าทอเสื่อ กระเหรี่ยง หมวก ผ้าคลุมไหล่และ ผ้าพันคอทอสีธรรมชาติที่สามารถ
สร้างงานเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว รวมทั้งการสืบทอดภูมิปัญญาให้คงอยู่สืบไปโดยเฉพาะทางด้านผ้า
ทอมือสีธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิท
ยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพร่วมกับทางสาขาวิชาออกแบบสิ่งทอและแฟชั่น จึงได้จัดทำโครงการ

“โครงการพัฒนาผ้าทอมือพื้นเมือง(ผ้ากระเหรี่ยง) กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายและเพิ่มมูลค่าโดยการจัดชุดสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ” จำนวนผู้เข้าอบรม 17 คน โดยมีกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทรายภายใต้ศูนย์วัฒนธรรมชาวเขาบ้านอิมาด-อิทราย อาจารย์ ครูผู้สนใจและนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏฯ เข้าร่วมโครงการโดยเน้นการนำองค์ความรู้ไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือพื้นเมือง(ผ้ากระเหรี่ยง)

สมมุติฐานในการดำเนินโครงการ

ในปัจจุบันทั่วโลกตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมและความเป็นพิษจากการใช้สังเคราะห์กันมากขึ้น และมีแนวโน้มในการให้ความสำคัญกับการย้อมสีธรรมชาติซึ่งเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเป็นองค์ความรู้ดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน กระแสของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกลายเป็นเทรนด์ใหม่ที่กระจายไปทั่วโลกและในทุกอุตสาหกรรม กระแสแห่งอาเซียนและเทรนด์การบริโภคในตลาดโลก เมื่อผู้บริโภคในอาเซียน มีความต้องการสินค้าที่ดีมีคุณภาพ มีดีไซน์ที่ทันสมัย และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม กระแสเทรนด์ที่กำลังมาแรงตอนนี้จึงเน้นการใช้วัสดุธรรมชาติในการผลิตสินค้า รวมถึงทุกขั้นตอนกระบวนการผลิต เพื่อลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกสู่สิ่งแวดล้อมให้เหลือน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

วัตถุประสงค์ในการดำเนินโครงการ

จากความต้องการตามที่เสนอแนะของกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานีดังกล่าวทางสาขาออกแบบสิ่งทอและแฟชั่น จึงได้จัดทำโครงการให้บริการวิชาการรับใช้สังคมในโครงการอบรมระยะสั้น เน้นการนำองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยและการแลกเปลี่ยนความรู้จากชุมชน เป็นโครงการการพัฒนาผ้าทอมือพื้นเมือง(ผ้ากระเหรี่ยง) กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายและเพิ่มมูลค่าโดยการจัดชุดสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อฝึก อบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ในการย้อมสีเส้นฝ้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นการเพิ่มมูลค่าโดยการจัดชุดสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและตอบสนองความต้องการของตลาดและปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าทอมือพื้นเมืองจากสีธรรมชาติ รวมทั้งนำไปส่งเสริมการเรียนการสอนแก่ครูกลุ่มสามัญและกลุ่มชาวบ้านที่สนใจ เพื่อเป็นการพัฒนาแลกเปลี่ยนความคิด และเป็นการประสานงานประชาสัมพันธ์แนะนำสาขาวิชาออกแบบสิ่งทอและแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง

ขั้นตอนการดำเนินโครงการ

ดำเนินงานฝึกอบรม โดยมีรายละเอียด เนื้อหาในการฝึกอบรม มีรายละเอียดดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับเส้นฝ้ายเริ่มจากการเตรียมฝ้ายก่อนย้อมและความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสีและสารช่วยติด

2. ศึกษาการเรียนรู้พืชที่ให้สีในท้องถิ่น ผล ใบ เปลือก เมล็ด , ชนิดที่ใช้ในการย้อมสี (เน้นท้องถิ่น) ได้แก่ ฝาง ครั่ง คำแสด ขมิ้น รากยอ เปลือกมะพร้าว เปลือกมะม่วง เปลือกสะเดา ฯลฯ รวมทั้งกระบวนการย้อมสีธรรมชาติในแต่ละประเภท

3. การทดสอบเส้นฝ้ายหลังการย้อมสีธรรมชาติในท้องถิ่น โดยทำการทดสอบความคงทนของสี เบื้องต้นและทดสอบความคงทนต่อการซักเบื้องต้น

4. หลักการออกแบบลวดลายผ้าทอ โดยการออกแบบจัดชุดสีเส้นด้าย การจัดชุดสีเส้นด้าย (เส้นด้ายยืนบนกี่ทอผ้า) รู้จักโครงสร้างผ้าทอ การออกแบบผ้าทอ โดยการจัดชุดสีเส้นด้าย (เส้นด้ายยืนบนกี่ทอผ้า) และการจัดชุดสีเส้นด้าย

โดยคำนึงถึง

ด้านคุณภาพ : การเลือกใช้สี และกำหนดเฉดสีที่เหมาะสมกับผ้าทอ โดยกำหนดใช้วัสดุที่ใช้ในการย้อมสี

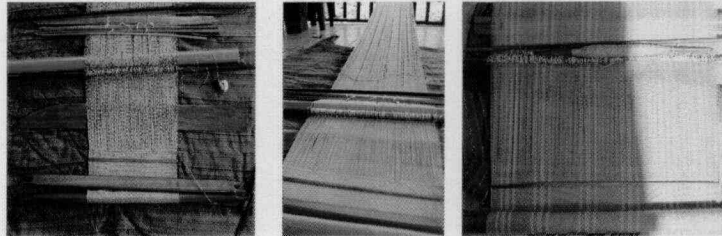
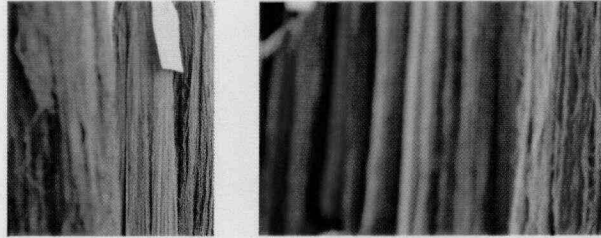

โครงการการพัฒนาผ้าทอมือพื้นเมือง(ผ้ากระเหรี่ยง) กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านฮิมาค-อิทราย ตำบลแก่งมะรุค อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
 โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายและเพิ่มมูลค่า โดยการจัดชุดสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
 ภายใต้การดำเนินงานของสาขาวิชาออกแบบสิ่งทอและแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

ด้านประโยชน์ใช้สอย : การวางแผนเป็นกระบวนการทางความคิดอย่างเป็นระบบขั้นตอน การออกแบบและวางลายผ้าทอโดยจัดชุดสีเส้นด้าย นำเสนออัตลักษณ์ภูมิปัญญาเดิมโดยการย้อมสีธรรมชาติในรูปแบบประยุกต์ ด้วยเจตสีธรรมชาติ

ด้านรูปแบบ : การพัฒนาด้านแบบผ้าทอมือพื้นเมือง(ผ้ากระเหรี่ยง) จากสีธรรมชาติโดยการจัดชุดสีเส้นด้าย ในการทอผ้าทอมือพื้นเมือง

ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาผ้าทอมือพื้นเมือง(ผ้ากระเหรี่ยง) กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายและเพิ่มมูลค่าโดยการจัดชุดสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พบว่ากลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ได้พัฒนากระบวนการย้อมสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติ ออกแบบการจัดชุดสีเส้นด้ายสำหรับงานทอและแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ด้านแบบผ้าทอกระเหรี่ยงด้วยการย้อมสีจากธรรมชาติ โดยอาศัยองค์ความรู้ตลอดจนเทคนิคในการย้อมสีในการจัดชุดสีเส้นด้าย จัดชุดสีเส้นด้ายใน

กระบวนการทอผ้ากระเหรี่ยงเพื่อส่งเสริมอาชีพ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปต่อยอดและพัฒนางานผ้าทอมือได้จริง สร้างรายได้ใหม่ให้ชุมชนเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งอาจมีผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับการพัฒนาผ้าทอมือจากสีธรรมชาติโดยการจัดชุดสีเส้นด้ายรายได้ใหม่เพิ่มขึ้น

แนวทางการขยายผลดำเนินการ

ผู้เข้าร่วมโครงการอบรมโดยเฉพาะสมาชิกของกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการอบรมในโครงการพัฒนาผ้าทอมือพื้นเมือง(ผ้ากระเหรี่ยง) กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านอิมาด-อิทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายมาต่อยอด ในผลิตผ้าทอมือพื้นเมือง(ผ้ากระเหรี่ยง) จากสีธรรมชาติโดยการจัดชุดสีเส้นด้ายที่มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของตลาด อีกทั้งยังแนวทางในการจัดทำธุรกิจพัฒนาผ้าทอมือที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือพื้นเมือง(ผ้ากระเหรี่ยง)จากสีธรรมชาติที่ผลิตอยู่ในปัจจุบันให้สูงขึ้นเป็นการสร้างรายได้ให้ชุมชนในอนาคต รวมทั้งอาจมีพัฒนาขยายผลการอบรมการออกแบบและพัฒนาผ้าทอมือจากสีธรรมชาติโดยการจัดชุดสีเส้นด้าย ให้แก่ สมาชิกกลุ่มทอผ้ากลุ่มอื่นๆ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนผู้สนใจเพื่อเป็นแนวทางคิดในการประกอบธุรกิจเชิงสร้างสรรค์ได้ในอนาคต

ผู้ให้ข้อมูล นางภัทรานิษฐ์ สิทินพพันธ์ เบอร์โทร 099-1786996

Email. Sittinoppan@hotmail.com